

**НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО
Кафедра історії світової музики**

Дисципліна «Історія світової музики»

Розділ «Історія зарубіжної музики: від Античності до останнього десятиліття XVII ст.» (I семестр).

Спеціальність: 026«Сценічне мистецтво»

Спеціалізація: «Музична режисура»

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Укладач робочої програми –

кандидат мистецтвознавства, професор Сакало О. В.

Залікові вимоги

1. Музичне мистецтво доби Античності.

- Загальні характеристики доби. Часові межі. Особливості економічного, політичного та соціального розвитку та їх вплив на формування мистецької традиції. Панівна концепція світобудови і її відбиття у мистецьких процесах.
- Музика і міф. Роль міфу у античному суспільстві. Панівні аспекти функціонування міфу у суспільстві доби Античності.
- Музичне мистецтво стародавнього і гомерівського періодів. Значення обрядів календарно-землеробського циклу у розвитку музичного мистецтва. Синкретизм стародавнього мистецтва. Початкові процеси жанроутворення. Виникнення та розвиток епосу: причини та наслідки.
- Музичне мистецтво архаїчного і класичного періодів. Значення і функції музики в античних теоріях виховання людини. Лірична поезія як новий рід художньої системи стародавнього мистецтва: наслідки виникнення. Трагедія Есхіла, Софокла, Евріпіда – вершина розвитку музично-драматичного мистецтва.
- Музичне мистецтво стародавнього Риму. Музично-театральне мистецтво стародавнього Риму: Особливості виникнення. Шляхи розвитку. Формування ранньої християнської обрядовості.

2. Музичне мистецтво доби Середньовіччя як етап формування професійної традиції.

- Загальні характеристики доби. Часові межі. Особливості політичного, економічного та соціального розвитку та їх вплив на формування нової мистецької традиції. Панівна світоглядна концепція і її відбиття у мистецьких процесах.
- Музичне мистецтво раннього християнства. Історичні передумови державного та релігійного розколу Римської імперії у IV ст. н. е. Роль візантійської богослужбової традиції у формуванні богослужбової традиції Риму. Визначальні особливості візантійської літургії. Жанри

візантійських християнських піснеспівів. Особливості розвитку християнської храмової ритуальності на території Західного Риму. Реформи Григорія I: характер впровадження та наслідки.

- Музична культура Середньовіччя. Загальні принципи періодизації. Характеристика церковної музики раннього Середньовіччя. Аббатство Сен-Марсьяль («Аквітанська школа»): нова практика співу та шляхи її поширення в Західній Європі.
- Церковна музика у період високого Середньовіччя. Готична архітектура і музика. Паризька «школа Нотр-Дам» як інноваційне явище в літургічній практиці епохи.
- Формування і розвиток світської музичної професійної традиції. Середньовічний ренесанс Карла Великого. Середньовічне світське мистецтво на шляху від епосу до пісні. Рицарська музично-поетична культура. Час і причини виникнення. Естетика. Поетика. Жанри. Відмінності розвитку національних різновидів. Зародження світського музично-театрального мистецтва.
- Роль міста та університету у формуванні музичного простору високого Середньовіччя. Куртуазні пісні рицарської поетично-музичної практики як виявлення прагнення світської еліти суспільства до створення унікального поетично-музичного виміру. Міська побутова музика Середньовіччя.
- Особливості розвитку напрямку *Ars nova* у Франції. Естетичні засади напрямку. Мета і завдання французьких представників *Ars nova* у поезії та музиці. Пасторальна топіка та її значення у формуванні засад ренесансних ідеалів. *Ars nova* – важливий етап опанування гуманістичних цінностей на шляху до Ренесансу

3. Музичне мистецтво доби Ренесансу.

- Загальні характеристики доби. Часові межі для різних регіонів Західної Європи. Особливості політичного, економічного та соціального розвитку країн та їх відбиття у процесах оновлення мистецької професійної традиції. Стара і нова світоглядні концепції – пошуки компромісів у мистецькій практиці.
- Етапи формування школи хорової поліфонії у Нідерландах як відображення нових поглядів соціальної еліти суспільства на сутність людини та принципи її духовного життя.
- Ренесансні явища в італійській музичній культурі XVI ст. Причини затвердження нових функцій музики у європейському суспільстві. Передумови формування жанру опери в Італії.
- Втілення ренесансних ідей у французькій музичній культурі XVI ст.: художні відкриття музичного прочитання поетичного слова. Діяльність представників «Плеяди».

4. XVII ст. – доба зміни культурно-художньої парадигми.

- Особливості політичного, економічного та соціального розвитку країн Західної Європи у перше століття Нового часу та їх вплив на формування новітніх мистецьких тенденцій. Процеси перебудови «музичної карти» Західної Європи: причини та наслідки.
- Загальні тенденції розвитку світського музично-театрального та інструментального мистецтва. Жанрові пріоритети у мистецтві XVII ст. Опера як визначальний жанр у процесі формування новітньої музичної професійної традиції і світських національних музичних шкіл. Залежність стильових, формотворчих та комунікативних процесів інструментальної музики від досягнень оперної практики.
- Інструментальні жанри новітньої світської музичної практики. Італійська інструментальна традиція. Сюїти, сонати, концерти, симфонії та увертюри XVII століття: проблема жанрової диференціації та дефініції жанрів. Національні особливості у розвитку кожної жанрової моделі в умовах камерної практики. Відмінності римського та венеціанського варіантів *concerto grosso* у творчості А. Кореллі та Т. Альбіні. Місце і роль струнно-смичкових інструментів у процесі формування нового типу інструментальної практики.
- Французька інструментальна традиція. Франсуа Куперен – вершинна постать французької клавесинної школи. Національні акценти у розвитку клавесинних жанрів: сюїти та програмної п'єси (у формі рондо). Клавесинний трактат Ф. Куперена «Мистецтво торкатися клавесину» як важливе джерело усвідомлення музичної естетики доби.

5. Жанрові тенденції музичного мистецтва першої половини XVIII ст. Формування та розвиток нової жанрової системи у інструментальній професійній практиці Італії, Австрії, Німеччини та Франції.

- Просвітництво як панівна філософсько-естетична система. Місце мистецтва та музичного мистецтва у системі просвітницьких теорій.
- Особливості розвитку кантатно-ораторіальних жанрів. Паралелізм тенденцій у вокально-інструментальних жанрах музичного мистецтва Західної Європи. Ораторія як зона жанрового експерименту і подолання драматургічного канону опери *seria* (на прикладі ораторії Г. Ф. Генделя «Теодора»).
- І. С. Бах “Страсті за Матфеєм” як зразок твору високої ідейної спрямованості у сфері неоперної вокально-інструментальної драматургії. Асиміляція німецьким майстром досягнень італійської опери у драматургії твору.
- Місце кантати серед вокально-інструментальних жанрів. Поетика та тематика жанру. “Кавова кантата” І. С. Баха – приклад інтерпретації буфонної поетики.
- Особливості розвитку великомасштабних жанрів інструментальної практики. Концерт для соліста з оркестром А. Вівальді: інструментальна професійна практика. Особливості композиції циклу.

Італійські майстри скрипкового концерту. Дж. Тартіні, і його внесок у розвиток скрипкової школи. Новації І. С. Баха у галузі струнно-смічкової музики. ДТК у аспекті новацій клавірного мистецтва.

Рекомендована література

а) обов'язкова літ ерат ура

1. Жаркова В. Десять взглядов на историю западноевропейской музыки. Тайны и желания *Homo Musicus* : монография в 2 т. Т. 1. Киев: Art Huss, 2018. 344 с.
2. Жаркова В. Десять взглядов на историю западноевропейской музыки. Тайны и желания *Homo Musicus* : монография в 2 т. Т. 2. Киев: Art Huss, 2020. 240 с.

б) основна літ ерат ура:

1. Античная музыкальная эстетика / Предисловие и общая редакция В. П. Шестакова – М. : Гос.муз.издат.,1960. – 303 с.
2. Бояджиев Г. История зарубежного театра : Учебное пособие. Изд. 2-е, перераб. и доп. – Ч. 1. – Театр Западной Европы от античности до Просвещения. – М. : Просвещение, 1981. – 336 с.
3. Грубер, Роман Ильич Всеобщая история музыки : учеб. пособие для музыковедч. отд-ний консерваторий / Р. И. Грубер ; Моск. гос. консерватория им. П. И. Чайковского, Каф. всеобщ. истории музыки. - М. : Музгиз, 1956 - . Ч. 1. - 1956. - 414, [1] с.
4. Епохи історії музики в окремих викладах. Навчальний посібник. Переклад з нім. Ю. Семенов. В 2-х томах. – Одеса, Будівельник, 2004.
5. Иванова І., Куколь Г., Черкашина М. Історія опери : Західна Європа. XVII – XIX століття. – К. : Заповіт, 1998. – 384 с.
6. Конен. В.Д. Театр и симфония (роль оперы в формировании классической симфонии). – Изд. 2-е. – М. : Музыка, 1974. – 376 с.
7. Ливанова Т.Н. Западно-европейская музыка XVII – XVIII веков в ряду искусств. Исследование. – М. :Музыка, 1977. – 528 с.
8. Ливанова Т.Н. История западноевропейской музыки до 1789 года : Учебник. В 2-х т. – Т. I. – По XVIII век. – М. : Музыка, 1983. – 696 с.
9. Сакало О. До проблеми взаємодії розмовних та музичних театральних жанрів (на прикладі «Венери і Адоніса» Дж. Блоу) // Проблеми загальної і професійної педагогіки : Збірник наукових праць. // Проблеми сучасного мистецтва і культури. – Харків : Книж. видавн. «Каравела», 2000. – С. 70 – 79.
10. Холопова В.Н. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – Спб. : Лань, 1999. – 496 с.

б) додат кова літ ерат ура:

1. Аникст А. Теория драмы от Аристотеля до Лессинга. – М. : Наука, 1967. – 454 с.
2. Бахтин М. Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – М. : Худож. лит., 1990. – 544 с.
3. Боннар А. Софокл и Эдип – ответ року // Софокл. Эдип-царь. Эдип в Колоне. Антигона : Трагедии. – [Пер. с фр. О. Волкова]. – СПб. : Азбука-классика, 2006. – С. 226 – 274.
4. Бородавкин С.А. Эволюция оперного оркестра в XVII – XVIII веках : от Я. Пери до В. А. Моцарта. – Одесса : Печатный дом : Друк Південь, 2011. – 539 с.
5. Брянцева В. Жан Филипп Рамо и французский музыкальный театр. – М. : Музыка, 1981. – 303 с.
6. Булычева А. Сады Армиды : Муз. театр фр. барокко. – М. : Аграф, 2004. – 448 с.
7. Герцман Е. Музыка Древней Греции и Рима. – СПб. : Алетейя, 1995. – 334 с.
8. Гинзбург Л.С. Джузеппе Тартини. – М. : Музыка, 1969. – 229 с.
9. Грейвс Р. Мифы Древней Греции. – М. : Прогресс, 1992. – 619 с.
10. Гуревич. А. Категории средневековой культуры. – М. : Искусство, 1984. – 350 с.
11. Евдокимова Ю. Полифония школы Нотр-Дам, конец XII – первая половина XIII века. Мотет XIII века / Ю. Евдокимова // Многоголосие средневековья X – XIV века : История полифонии. – Вып. 1. – Ч. 1. – гл. 2, 3. – М., 1983. – С. 46 – 108.
12. Евдокимова Ю.К. Многоголосие Средневековья. X – XV вв. – М., 1983.
13. Захарова О. Риторика и западно-европейская музыка XVII – первой половины XVIII в. – М., 1983.
14. Иоффе И. Мистерия и опера. Немецкое искусство XVI – XVIII вв. – Л., 1937. – 234 с.
15. Карс А. История оркестровки. – [Пер. с англ.] – М. : Музыка, 1989. – 304 с.
16. Клековкін О.Ю. Сакральний театр : Генеза. Форми. Поетика : Структурно-типологічне дослідження : Монографія. – К. : Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, 2002. – 272 с.
17. Конен В. Перселл и опера. Исследование. – М. : Музыка, 1978. – 262 с.
18. Красовская В. Западноевропейский балетный театр : Очерки истории : От истоков до середины XVIII века. – М. : Искусство, 1979. – 295 с.
19. Крунтяева Т.С. Итальянская комическая опера XVIII века. – М. : Музыка, 1981. – 165 с.
20. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр : история и современность. – М. : Сов. композитор, 1990. – 312 с.
21. Лобанова М. Западноевропейское музыкальное барокко : проблемы эстетики и поэтики. – М. : Музыка, 1994. – 320 с.

22. Маркус С.А. История музыкальной эстетики. – В 2-х т. – т. 1. – М. : Музгиз, 1959. – 316 с.
23. Медушевский В.В. Музыкальное произведение и его культурно-генетическая основа // Музыкальное произведение : сущность, аспекты анализа : сб. ст. / сост. : И.А. Котляревский, Д. Г. Терентьев. – К., 1988. – С. 5 – 18.
24. Мифы народов мира. Энциклопедия. В 2-х т. – М. : Советская энциклопедия, 1982. – т. 2. – 720 с.
25. Михайлов М.К. Стиль в музыке : исследование. – Л. : Музыка, Ленингр. отд-ние, 1981. – 264 с.
26. Мокульский С. История западноевропейского театра. – Ч. 1. – М. : Худож. литература, 1936. – 544 с.
27. Мугинштейн М. Хроника мировой оперы. 1600 – 1850. – Екатеринбург : У-Фактория, 2005. – 640 с.
28. Музыкальная эстетика Западной Европы XVII – XVIII веков. – [Составление текстов и общая вступительная статья В. П. Шестакова]. – М. : Музыка, 1971. – 688 с.
29. Роллан Ромен Музыкально-историческое наследие / Ромен Роллан – В 8-и вып. – Вып. 1. – М. : Музыка, 1986. – 301 с.
30. Сакало Е. В. Слово как определяющий фактор музыкальной драматургии французской оперы / Елена Сакало // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – Вип. 27 : Слово, інтонація, музичний твір. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. – С. 65–74.
31. Сапонов М.А. Менестрели. Очерки музыкальной культуры Западного Средневековья. – М., 1996.
32. Семікозов А. Опера та інструментальна музика в Італії першої половини XVII століття : розбіжності функціонування та аспекти взаємодії / Анатолій Семікозов // Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : наук. журн. / [гол. редактор В. І. Рожок]. – К., 2012. – № 1 (14). – С. 155 – 163.
33. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей. – М. : Музыка, 1973. – 446 с.
34. Уестреп Дж. Генри Перселл. – Л. : Музыка, 1980. – 240 с.
35. Ферман В.Э. Оперный театр. Статьи и исследования. – М. : Государственное музыкальное издательство, 1961. – 359 с.
36. Фрейденберг О. Миф и театр : Лекции по курсу «Теория драмы» для студентов театр. вузов. – М. : ГИТИС, 1988. – 131 с.
37. Харнонкурт Н. Музыка як мова звуків. – Суми : Собор, 2002. – 184 с.
38. Хейзинга Й. Осень Средневековья. – М. : Айрис-пресс, 2002. – 544 с.
39. Холопова В.Н. Музыка как вид искусства. Ч. 2. Содержание музыкального произведения : учеб. пособие для музыковедов консерваторий // Моск. гос. консерватория им. П.И. Чайковского. – М. : Изд-во МГК, 1991. – 122 с.

40. Ярхо В. Трагический театр Софокла // Софокл. Драмы. – [Изд. подгот. М. Гаспаров и В. Ярхо]. – М.: Наука, 1990. – С. 467 – 508. – (Серия «Литературные памятники»).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1. Конспекти музикознавчих досліджень за темами:

Античная музыкальная эстетика / Предисловие и общая редакция В. П. Шестакова– М.: Гос.муз.издат., 1960. – С.11 –116

Жаркова В. Десять взглядов на историю западноевропейской музыки. Тайны и желания *Ното Musicus*: монография в 2 т. Т. 1. Киев: ArtYuss? 2018. – с.9-73, с.75-267, с. 269 – 306

Евдокимова Ю. Полифония школы Нотр-Дам, конец XII – первая половина XIII века. Мотет XIII века / Ю. Евдокимова // Многоголосие средневековья X – XIV века: История полифонии. – Вып. 1. – Ч. 1. – гл. 2, 3. – М., 1983. – С. 46 – 108.

Интернет ресурс, код доступа <http://www.piano.ru/scores/books/istpolif-2b.pdf>

История полифонии в 7-ми выпусках. Вып.2-Б. Музыка эпохи Возрождения./ Т. Дубравская. – М.: Музыка, 1996. – 413

Розділи:

Полифония Дж. да Палестрины – с.214 – 321

Полифония Орландо Лассо с.322- 398

Заключение – с. 399 - 405

2. Тест по темі: «Музичне мистецтво доби Античності»

3. Письмова контрольна за темою: «Музичне мистецтво доби Середньовіччя як етап формування західноєвропейської професійної традиції.»

Роботи оцінюються за 100-бальною шкалою у результаті складається середній бал.

Складовою оцінки є також відповіді на семінарських та практичних заняттях (оцінка за 100-бальною шкалою).

(Теми тестів та рефератів можуть бути змінені залежно від рівню засвоєння матеріалу групою).